

บทที่ 2

ประวัติและวิวัฒนาการวรรณกรรมญี่ปุ่น

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมญี่ปุ่นที่แปลเป็นภาษาไทย ประเภท นวนิยาย เรื่องสั้น นิทานและกวีนิพนธ์ ดังนั้นจึงควรที่จะกล่าวถึงประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการวรรณกรรมญี่ปุ่นโดยสังเขป เพื่อเป็นพื้นฐานและความเข้าใจในการวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมญี่ปุ่นต่อไป

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่นบันทึกไว้ว่า วรรณกรรมญี่ปุ่นนั้นมีประวัติอันยาวนานนับพันกว่าปีมาแล้ว ลักษณะของวรรณกรรมญี่ปุ่น เปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปตามการเปลี่ยนแปลงของ เหตุการณ์และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่น ในขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคม ความนึกคิด ชีวิตความเป็นอยู่และค่านิยมของคนญี่ปุ่นในแต่ละยุคสมัยด้วย หากเราเปิดดูตาราง เหตุการณ์ที่มักปรากฏในตอนท้ายของหนังสือประวัติศาสตร์แล้ว ก็จะพบว่าตารางดังกล่าว บันทึกไว้ว่าในปีนั้น ๆ มีเหตุการณ์ทางการเมืองอะไรบ้าง นอกจากนี้ก็ยังบันทึกประวัติของวรรณกรรมไว้ด้วยว่า หนังสือเล่มนั้นหรือ เล่มนี้แต่งขึ้นในยุคใด ซึ่งย่อมแสดงให้เห็นว่าชาวญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญต่อวรรณกรรมประจำชาติของตนเอง เป็นอย่างมาก หนังสือเหล่านี้จะได้รับการศึกษาค้นคว้าตลอดเวลา ทั้งจากผู้สนใจวรรณกรรมของชาติและจากผู้สนใจแขนงอื่น ๆ กล่าวได้ว่า วรรณกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่มีประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น วรรณกรรมยังช่วยหล่อหลอมความสำนึกของความเป็นชาติญี่ปุ่นด้วยและเป็นสิ่งที่ชาวญี่ปุ่นภูมิใจในความเป็นชาวญี่ปุ่นของตนเองด้วย (อาทร พึ่งธรรมสาร 2522 ก: 37)

และเนื่องจากญี่ปุ่นเป็นชาติเก่าแก่และมีประวัติศาสตร์ต่อเนื่องกันยาวนานนี้เอง นักวรรณคดีญี่ปุ่นได้แบ่งประวัติวรรณกรรมของตนออกเป็น 7 สมัย (Uyehara 1946: 632) เริ่มตั้งแต่สมัยที่ใช้อักษรจีน ดังนี้

1. สมัยต้น (Early Period) ก่อน พ.ศ. 1243 (ก่อน ค.ศ. 700)

วรรณกรรมญี่ปุ่นในระยะแรกนี้เป็นวรรณกรรมร้อยกรองแบบปากเปล่า ยังไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร มักใช้ขับร้องในขณะที่ทำงานตามท้องทุ่งนา เรื่องที่เล่ามักเกี่ยวกับวีรบุรุษ บทเพลง บทสวด หรือบทบวงสรวงที่ใช้ขับร้องกันในพิธีกรรมทางศาสนา ผู้เล่านั้นเรียกว่า Kataribe (มาริสา ชลิตพัฒน์นังกูร 2529: 70; อาทร พึ่งธรรมสาร 2522ก: 38; Uyehara 1946: 632-633)

2. สมัยนารา (Nara Period) พ.ศ. 1243 - 1337 (ค.ศ. 700 - 794)

มีวรรณกรรมประเภทเทพนิยาย คำานาน และประวัติศาสตร์เกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งบทกวีนิพนธ์ วรรณกรรมที่สำคัญคือ Kojiki ซึ่งถือว่าเป็นทั้งหนังสือประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น และเป็นคำานานที่เก่าแก่ที่สุดของญี่ปุ่นด้วย นอกจากนี้ยังมีวรรณกรรมรวมบทกวีนิพนธ์ Man' yoshu ซึ่งรวมบทกวีนิพนธ์ประมาณ 4500 บท ของคนญี่ปุ่นจากทุกชนชั้นอาชีพ เขียนเป็นภาษาญี่ปุ่นแต่ใช้ตัวอักษรจีนล้วน ๆ เนื้อหาของบทกวีนิพนธ์กล่าวถึงการเสด็จประพาสป่าของกษัตริย์ ฤดูกาล ความรัก และบทไว้อาลัยผู้ที่ตายจากไปตลอดจนถึงความเชื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับเทพเจ้า ฤกษ์ ผี นางไม้ ธรรมชาติ กล่าวกันว่า Man' yoshu คือรากฐานดั้งเดิมอันแสดงถึงขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีของชาวญี่ปุ่นในปัจจุบันนั่นเอง สำหรับวรรณกรรมเรื่อง Nihon Shoki ซึ่งบันทึกเหตุการณ์และประวัติศาสตร์ของชาติญี่ปุ่นนั้นก็ถือว่ามีความสำคัญเช่นกัน (Hisamatsu 1976: 370-372; Prusek, ed. 1974: 108-109; Susumu 1977: 89-91; Uyehara 1946: 634; Webb 1957: 126-127)

3. สมัยเฮอัน (Heian Period) พ.ศ. 1337 - 1735 (ค.ศ. 794 - 1192)

ถือว่าเป็นยุคทองของวรรณกรรมญี่ปุ่น เพราะบ้านเมืองมีความสงบ ปราศจากศึกสงคราม มีการประดิษฐ์อักษร Kana ซึ่งเป็นตัวอักษรโพนิตติค นิยมใช้เขียนกันในหมู่สตรีสูงศักดิ์ จึงเกิดวรรณกรรมราชสำนักประเภทต่าง ๆ เช่น ประเภท Nikki ประเภท Monogatari และประเภท Zuihitsu วรรณกรรมที่สำคัญคือ Genji Monogatari เขียนโดยสตรีในราชสำนักชื่อ Murasaki Shikibu งานเขียนชิ้นนี้ให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ขนบธรรมเนียมประเพณี ความบันเทิงจากเนื้อเรื่องและความงดงามของภาษาที่ใช้ ได้รับการ

ยกย่องว่าเป็นวรรณกรรมชิ้นเอกของญี่ปุ่นและของโลก นอกจากนี้ยังมีวรรณกรรมเรื่อง Taketori Monogatari ซึ่งถือเป็นต้นกำเนิดของนิยายประเภทร้อยแก้วของญี่ปุ่น สำหรับวรรณกรรมร้อยกรองที่มีชื่อเสียงในสมัยนี้คือ Kokinshu (มาริส่า ชลิตพัฒน์นังกูร 2529: 73-74; อาทร พงษ์ธรรมสาร 2522ก: 38-41, 2522ข: 183; Hisamatsu 1976: 371; Prusek, ed. 1974: 120-121; Uyehara 1946: 636; Webb 1957: 128-129)

4. สมัยคามาคูระ (Kamakura Period) พ.ศ. 1735 - 1875 (ค.ศ. 1192 - 1332)

ยุคนี้ทหารมีอำนาจปกครองประเทศ มีศึกสงคราม วรรณกรรมส่วนใหญ่จึงเป็นวรรณกรรมสงคราม เช่นเรื่อง Hogen Monogatari เรื่อง Heiji Monogatari และเรื่อง Heike Monogatari ซึ่งเรื่องหลังนี้ถือเป็นนิยายสงครามที่มีชื่อเสียงที่สุดของยุคนี้ นอกจากนี้วรรณกรรมประเภทละคร Yokyoku ได้รับความนิยมมากซึ่งพัฒนามาเป็น ละคร Noh (No) ในเวลาต่อมา (กระแสร มาลายาภรณ์ 2516: 331; มาริส่า ชลิตพัฒน์นังกูร 2529: 76-77; สุรางค์ศรีตันเสียงสม 2528: 33-37; Hisamatsu 1976: 9-10; Japan Ministry of Foreign Affair 1980: 126-127; Tomoaki 1977: 101-102; Uyehara 1946: 636-638)

5. สมัยนันโบะกุโชและสมัยมุโระมาชิ (Nanbokucho and Muromachi Periods)

พ.ศ. 1875 - 2146 (ค.ศ. 1332 - 1603)

สมัยนี้เป็นยุคมืดของวรรณกรรมญี่ปุ่น วรรณกรรมเด่น ๆ จึงมีไม่มาก ที่ปรากฏคือเรื่อง Taiheiki Jinno Shotoki และ Tsurezuregusa เนื้อหาของวรรณกรรมกล่าวถึงเรื่องความระส่ำระสายของกลุ่มศักดินาต่าง ๆ ในสมัยคามาคูระ ยุคนี้เป็นช่วงที่ละคร Noh เจริญรุ่งเรืองถึงขีดสูงสุด (กระแสร มาลายาภรณ์ 2516: 332; Uyehara 1946: 638-639)

6. สมัยเอโดะ (Edo Period) พ.ศ. 2146 - 2411 (ค.ศ. 1603 - 1868)

เป็นสมัยที่มีการแบ่งชนชั้น โดยชนชั้นพ่อค้ามีอิทธิพลและร่ำรวยมากที่สุดในสมัยนี้ วรรณกรรมส่วนใหญ่สะท้อนสังคมโลกีย์ของชาวเมือง เรียกว่า วรรณกรรมชาวเมือง เช่นเรื่อง Koshoku Ichidai Otoko นอกจากนี้ยังเกิดวรรณกรรมร้อยกรอง Haiku หรือ Hokku วรรณกรรมที่สำคัญได้แก่เรื่อง Dai Nihon Shi Kojiki Den และ Nihon Gaishi (กระแสร มาลายาภรณ์ 2516: 334; มาริส่า ชลิตพัฒน์นังกูร 2529: 78-79;

สุรางค์ศรี ดันเสียงสม 2528: 40; อาทร พุ่งธรรมสาร 2522 ก: 45-46; Noichi 1977: 106-108; Prusek, ed. 1974: 43; Uyehara 1946: 642-644)

7. สมัยปัจจุบัน (Contemporary Period) พ.ศ. 2411 - 2484 (ค.ศ. 1868 - 1941)

แบ่งเป็น 2 สมัย คือ สมัยเมจิ และสมัยไทโช-โชวะ สมัยเมจิเป็นยุคที่ญี่ปุ่นปฏิรูปประเทศ วรรณกรรมสมัยนี้จึงสะท้อนอารยธรรมแบบเก่าและแบบใหม่ปะปนกันในเนื้อหา เช่น เรื่อง Ukigumo และ Shosetsu Shinzui ในสมัยไทโช-โชวะ มีวรรณกรรมศาสนาเกิดขึ้น เช่น เรื่อง Shukke to Sono Deshi วรรณกรรมนีโอ-โรแมนติค เช่น เรื่อง Chijin no Ai และวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นอื่น ๆ เช่น เรื่อง Rashomon และ Hana (กระแสร่วมมาลาภรณ์ 2516: 336; Uyehara 1946: 647-649)

ดังนั้นหากพิจารณาแล้วจะเห็นว่าวรรณกรรมญี่ปุ่นในแต่ละสมัยนั้น ได้กำเนิดขึ้นโดยอาศัยปัจจัยหลักคือ สภาพแวดล้อมและเหตุการณ์ของบ้านเมืองในการสร้างสรรค์วรรณกรรมเรื่องต่าง ๆ ผสมผสานกับแนวเขียนและความคิดของนักเขียนในขณะนั้น ปรากฏออกมาเป็นวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น คำานาน นิทาน ประวัติศาสตร์ นิยาย และเรื่องสั้นนั่นเอง

ในเวลาต่อมาเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้น วงวรรณกรรมเจียบเหงาลง เนื่องจากรัฐบาลเข้มงวดกวดขันในการตรวจสอบสิ่งพิมพ์ วรรณกรรมญี่ปุ่นถูกจำกัดในขอบข่ายที่ว่า การเมืองและการวิพากษ์วิจารณ์ราชวงศ์เป็นสิ่งต้องห้าม รวมทั้งงานเขียนที่กล่าวถึงลัทธิคอมมิวนิสต์และเรื่องเพศด้วย (มณฑา พิมพ์ทอง 2527: 13) เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง วรรณกรรมญี่ปุ่นได้กลับมามีบทบาทอีกครั้งหนึ่ง แนวคิดทางวรรณกรรมเริ่มเปลี่ยนไป มีการรวมกลุ่มนักเขียนเพื่อกำหนดแนวทางและสร้างสรรค์วรรณกรรมตามทีกลุ่มถนัด มีการแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่ม Shin Nihon Bungakukai ซึ่งสนับสนุนเห็นด้วยกับวรรณกรรมชนชั้นกรรมาชีพ* สำหรับกลุ่ม Kindai Bungakukai มีความคิดเห็นขัดแย้งกันและไม่เห็นด้วย จนทำให้เกิดเป็นกลุ่มใหม่คือ กลุ่ม Sengoha อันเป็นกลุ่มของนักเขียนรุ่นใหม่ นั่นเอง (อาทร พุ่งธรรมสาร 2528 A: 17-31) นักเขียนเหล่านี้เป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียงและมีผลงานเป็นที่รู้จักกันดี**

* ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ค. หน้า 247.

** ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ง. หน้า 251.

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า วรรณกรรมนั้นไม่ใช่เป็นเพียงหนังสืออ่านฆ่าเวลาเท่านั้น แต่เป็น ผลผลิตที่สะท้อนถึงวิวัฒนาการของสังคมและสภาพชีวิตผู้คน จิตใจและความรู้สึกนึกคิดของผู้คนที่ทำให้ ผู้อ่านสามารถเห็นภาพของสิ่งเหล่านี้ด้วยความรู้สึกที่คล้อยตามหรือปฏิเสธได้ ขึ้นอยู่กับพื้นเพของ ผู้อ่านเป็นสำคัญ ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมญี่ปุ่นก็เช่นกันที่สามารถสะท้อนให้เราเห็นถึง สังคม วัฒนธรรม ขนบประเพณี ความเชื่อ การเมือง และความรู้สึกอื่น ๆ ของความเป็น "คนญี่ปุ่น" และ "ประเทศญี่ปุ่น" ได้เป็นอย่างดี

การแปลวรรณกรรมในประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นได้มีการแปลวรรณกรรมมานานแล้ว เรื่องแปลที่แปลจากภาษาตะวันตกเป็น ภาษาญี่ปุ่นเรื่องแรกคือ นิทานอีสป (Aesop) เรียกชื่อในภาษาญี่ปุ่นว่า Isofo Monogatari แปลเมื่อ พ.ศ. 2136 โดยคณะบาทหลวงชาวสเปนแห่งโบสถ์อะมาคุซา (Church of Amakusa) ในญี่ปุ่นภาคใต้ ปัจจุบันมีอยู่ฉบับเดียวที่บริติชมิวเซียม (British Museum) (วรรณคดี คองเคียน 2515: 40 กล่าวจาก Sekaihyakkaziten Vol.2 1964 a: 403-404)

วรรณกรรมแปลในประเทศญี่ปุ่นที่แปลมาจากภาษาตะวันออกได้แก่เรื่อง สามก๊ก ผู้แปลคือ Ko Nan Bun Zan แปลในปี พ.ศ. 2232 ต่อมาได้แปลเรื่อง ไซอิ๋ว โดยแปลจาก ต้นฉบับภาษาจีนเป็นภาษาญี่ปุ่นหลายฉบับ ฉบับที่แปลแบบเก็บความเห็นต้นฉบับยาวมากจึงใช้เวลา แปลถึง 93 ปี (พ.ศ. 2281 - 2374) ต่อมาใน พ.ศ. 2503 จึงแปลอย่างสมบูรณ์ตามฉบับ ของ Shin Sen Bon (วรรณคดี คองเคียน 2515: 40 กล่าวจาก Sekaihyakkaziten Vol.2 1964 a: 403-404; และ Sekaihyakkaziten Vol.9 1966 b: 37)

การแปลในประเทศญี่ปุ่นก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วนับตั้งแต่เริ่มฟื้นฟูการแปลในสมัย เมจิ ซึ่งเป็นยุคที่ญี่ปุ่นปฏิรูปประเทศเป็นต้นมา ดังนั้นญี่ปุ่นในปัจจุบันจึงเป็นชาติที่มีความเจริญด้าน การแปลมากใน พ.ศ. 2512 ประเทศญี่ปุ่นมีการแปลหนังสือถึง 2,165 รายการ นับเป็นประเทศ ที่แปลหนังสือมากเป็นอันดับที่ 5 ของโลก โดยเฉพาะหนังสือแปลสาขาวรรณกรรม มีถึง 887 รายการ (Unesco 1971: 900) ในระยะ 10 ปีต่อมา คือในพ.ศ. 2522 ปรากฏว่าการแปลหนังสือยังอยู่ ในปริมาณที่ใกล้เคียงกับช่วง 10 ปีที่ผ่านมา คือมี 2,184 รายการ และมีหนังสือแปลสาขาวรรณกรรมมากที่สุดคือ 807 รายการ เป็นประเทศที่แปลหนังสือมากเป็นอันดับที่ 5 ของโลก เช่น เดิม รองจาก ประเทศเยอรมันนี ประเทศรัสเซีย ประเทศสเปนและประเทศอิตาลี

(Unesco 1984: XVII) จากข้อมูลของ Unesco ปีล่าสุดคือปี พ.ศ. 2526 พบว่า ประเทศญี่ปุ่นมีการแปลหนังสือถึง 2,486 รายการ เป็นหนังสือแปลสาขาวรรณกรรม 1,051 รายการ และเป็นประเทศที่แปลหนังสือมากเป็นอันดับที่ 5 ของโลก รองจากประเทศเยอรมันนี ประเทศรัสเซีย ประเทศสเปน และประเทศอิตาลี เช่นเดิม (Unesco 1988: 620-664)

เหตุที่ประเทศญี่ปุ่นมีความเจริญด้านการแปลมากเพราะเอกชนเป็นผู้ดำเนินการเป็นส่วนใหญ่เช่นเดียวกับประเทศในทวีปยุโรป องค์การธุรกิจและอุตสาหกรรมต่าง ๆ ดำเนินการแปลวรรณกรรมในสาขาวิชาการที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในด้านการวิจัยทางอุตสาหกรรม สาขานั้น ๆ การเปิดโอกาสให้เอกชนดำเนินการเช่นนี้ ก่อให้เกิดการแข่งขันในด้านการแปลมาก และสามารถดำเนินการแปลได้รวดเร็ว การแปลในประเทศญี่ปุ่นก็เจริญทัดเทียมอารยประเทศ ประเทศญี่ปุ่นจึงเป็นประเทศในทวีปเอเชียประเทศเดียวที่มีการแปลเจริญมากและเป็นประเทศที่นำในด้านการแปลของโลก (วรรณิ ต้องเคียน 2515: 41)

การแปลวรรณกรรมญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย

ในประเทศไทยได้มีการนำเอาวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของต่างประเทศมาแปลเป็นภาษาไทยครั้งแรกในระหว่างปี พ.ศ. 2455 - พ.ศ. 2464 โดยกรมราชบัณฑิต* ได้จัดพิมพ์ "หนังสือสำหรับเด็ก" ขึ้นหลายเรื่องและมีเพียงเรื่องเดียวที่นำมาจากภาษาญี่ปุ่น คือ เรื่อง เด็กที่เมืองญี่ปุ่น (พ.ศ. 2456) (กล่อมจิตต์ พลายเวช 2526: 20) หลังจากปี พ.ศ. 2472 เป็นต้นมา การแปลหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนชบเขาไปบ้าง เนื่องจากเป็นยุคที่นวนิยายสำหรับผู้ใหญ่และการ์ตูนเฟื่องฟูขึ้น ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เป็นระบอบประชาธิปไตยและเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา ทำให้มีการผลิตหนังสือสำหรับเด็กออกมาไม่มากนัก (จันทนีย์ พาณิชผล 2527: 61)

ครั้นถึงปี พ.ศ. 2484 หม่อมเจ้าหญิงพิจิตรจิราภา เทวกุล ได้ทรงแปลนวนิยายต่างประเทศหลายเรื่อง หนึ่งในจำนวนนั้น คือ เรื่อง เด็กในญี่ปุ่น จาก Children's Day in Japan (สมศรี บัวเล็ก 2502: 42) และในปี พ.ศ. 2495 เสรีร์ พันธรังษี ได้แปล บุชิโด (Bushido) ของ Inaso Nitobe

* กรมวิชาการในปัจจุบัน

ในเวลาต่อมายังมีการแปลวรรณกรรมของประเทศญี่ปุ่นเป็นภาษาไทยอยู่เพียงประปราย และส่วนใหญ่ก็ไม่ได้แปลมาจากภาษาญี่ปุ่นโดยตรง หากจะแปลจากภาษาอังกฤษซึ่งได้แปลมาจากต้นฉบับภาษาญี่ปุ่นอีกทีหนึ่ง จากงานรวบรวมและจัดทำบรรณนิทัศน์ของ สีดา (เจดีย์) สอนศรี (2523) ได้รวบรวมงานดังกล่าวไว้ในหนังสือชื่อ บรรณนิทัศน์สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับญี่ปุ่นที่เขียนและ/หรือพิมพ์ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2450 - 2523 และจากตัวเลขหนังสือ พบว่า

ปี พ.ศ. 2503 อุไร สนิทวงศ์ ได้แปล ธิดาซามูไร (A Daughter of the Samurai) ของ Sukimoto Edsu (Inagaki) และในปี พ.ศ. 2506 มิ่งงานแปลปรากฏ 2 เล่ม โดยหม่อมมาลินี สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา ได้แปล นิทานพื้นเมืองญี่ปุ่น (Japanese Children's Favourite Stories) ผู้เรียบเรียงคือ Meredith Weatherby อีกเล่มหนึ่งคือ นิทานภาคพื้นตะวันออก (Oriental Splendour) ซึ่งเรียบเรียงโดย Herbert Van Thal ประกอบด้วยนิทานญี่ปุ่น 3 เรื่อง ได้แก่ พิชรัก (The Eta Maiden and the Hatamoto) ชีวิควิเวก (The Hojoki) และ หนุ่มช่างสัก (The Young Tattooer) ผู้แปลคือ จารุวัฒน์

ต่อมาในปี พ.ศ. 2507 มีวรรณกรรมแปลอีก 2 เล่ม ได้แก่ เรื่องของนายพลราอิโกะและปัสจรายแห่งโอ-อียามา (O-E Yama) แปลโดย ปราณี ทองรวย และ ซากุระฮิโรชิม่า (The Flowers of Hiroshima) แปลโดย สระรัช บุญรัตพันธ์ ผู้เขียนคือ Akita Borris ปีถัดมาคือปี พ.ศ. 2508 พร พิตยา ได้แปล นิทานพื้นเมืองญี่ปุ่น 65 เรื่อง และในปี พ.ศ. 2509 หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้แปล ราโชมอนหรือประดู่ผี (Rasho-mon) ซึ่งเขียนโดย Ryunosuke Akutagawa

ปี พ.ศ. 2510 มีวรรณกรรมแปล 3 เล่ม ได้แก่ ซามูไรจ้าวแผ่นดิน (The Samurai) ของ Akato Tomita ผู้แปลคือ เกรียงไกร กรกฎ เล่มที่ 2 คือ เสียงพิณเสนาะใสในพม่า (Harp of Berma) ของ Takeyama Michio ผู้แปลคือ ฉุน ประภาวิวัฒน์ สำหรับเล่มที่ 3 ที่แปลในปีนี้เป็น รวมเรื่องอมตนิยายแห่งความมหัศจรรย์ เรียบเรียงโดย Juliet Piggott ผู้แปลคือ "ราเมศวร" ประกอบด้วยนิทานญี่ปุ่น 8 เรื่อง ได้แก่ กระต่ายขาวแห่งโอกิ (The White Hare of OKI) เจ้าสงคราม (The Fight

Between the Crab and the Monkey) เทพผู้ซุกซน (The Dragon With the Sword In It's Tail) เด็กชาวประมงกับเต่า (The Fisherboy and the Turtle) วีรบุรุษคินตาโร (Kintaro) นกกระเรียนผู้กตัญญู (The Crane Who Said Thank you) เสื้อคลุมฟาง (The Straw Cape) และ เจ้าสาวแสนสวย (The Wedding of the Mice)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2514 คุณ ประภาวิวัฒน์ แปล ราโชมอนและเรื่องอื่น ๆ (Rashomon and Other Stories) ของ Ryunosuke Akutagawa ซึ่งเรื่องดังกล่าวได้พิมพ์เป็นตอน ๆ ลงในนิตยสาร วิทยาสาร เริ่มตั้งแต่ ฉบับประจำวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2514 ปีถัดมาคือปี พ.ศ. 2515 สำนักข่าวสารญี่ปุ่นได้แปลและจัดพิมพ์ รวมนิทานพื้นเมืองของญี่ปุ่น และในปีเดียวกันนี้ ลมุล รัตตากร ก็ได้แปล นิทานเอกของญี่ปุ่น ของ Uchida Yoshiko ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 คุณ ประภาวิวัฒน์ ก็ได้แปล เสียงคลื่นที่รื่นรมย์ใจ (The Sound of Waves) ของ Yukio Mishima และในปี พ.ศ. 2518 มีวรรณกรรมแปลถึง 4 เล่ม คือ จำพราก (Namiko) ของ Toku Tomi Kenjiro แปลโดย อมราวดี นิทานพื้นเมืองของเอเชีย เล่ม 1-2 (Folk Tales From Asia Book I-II) มีนิทานญี่ปุ่น 1 เรื่อง คือ ภรรยาในภาพวาด เรียบเรียงโดย Kiyoko Mutsuoka แปลและจัดพิมพ์โดย กรมวิชาการ อีก 2 เล่ม ได้แก่ นิทานเอก นานาชาติ และ นิทานเชิงประวัติ ประกอบด้วยนิทานญี่ปุ่น 2 เรื่องคือ ปิ่นทอง และ ทำไมแมงกะพรุนจึงมีตัวเป็นวง

ในปีถัดมาคือ พ.ศ. 2519 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดให้มีโครงการวิจัยและพัฒนางานวัฒนธรรมด้านศิลปะ ซึ่งมีคำริที่จะจัดทำหนังสือสำหรับเด็กในหลายโครงการ โครงการที่สำคัญอันหนึ่งก็คือ การแปลหนังสือสำหรับเด็กเยาวชนในระยะเริ่มแรกพิจารณาจากวรรณกรรมของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมุ่งเน้นด้านความกตัญญู อันเป็นจริยธรรมและเอกลักษณ์เด่นของชาวตะวันออก โดยจัดแปลนิทานเรื่อง นิทานกตัญญูไทย-จีน-ญี่ปุ่น เป็นอันดับแรก (ปราณี เชียงทอง 2526: 39) โดยคัดเลือกนิทานของแต่ละชาติเฉพาะเรื่องความกตัญญูให้มีจำนวนเรื่องเท่า ๆ กัน รวมทั้งสิ้น 30 เรื่อง สำหรับนิทานญี่ปุ่นได้คัดเลือกนิทานเก่าดั้งเดิมมา 10 เรื่อง จากหนังสือ 3 เล่ม คือ หนังสือ

Nihonmukashibanashishu Nihon No Minwa และ Nihon kotenbungakusenshu^{*}

โดย ศาสตราจารย์ทะมะอิ เค็นสุเกะ แห่งภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ขออนุญาตจากเจ้าของหนังสือในการดำเนินการจัดแปล ส่วนผู้แปล
คือ ปิยะจิต ทาแดง โดยกระทรวงศึกษาธิการได้จัดพิมพ์ครั้งแรกในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2523
(กระทรวงศึกษาธิการ 2523: ข-ค)

ระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา วรรณกรรมที่แปลมาจากภาษาญี่ปุ่นเฟื่องฟูมากที่สุดเมื่อเทียบกับ
วรรณกรรมภาษาอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่แปลเป็นภาษาไทย โดยเฉพาะการผลิตรายการ
ออกมาในลักษณะของหนังสือการ์ตูนเป็นเรื่อง ๆ และในปี พ.ศ. 2528 ซึ่งองค์การสหประชาชาติ
ได้กำหนดให้เป็นปีเยาวชนสากล (International Youth Year) สำนักพิมพ์กระจัดได้ริเริ่ม
โครงการพิมพ์วรรณกรรมแปลออกจำหน่ายและส่วนใหญ่ของวรรณกรรมที่พิมพ์ออกมาก็เป็น
วรรณกรรมที่แปลมาจากภาษาญี่ปุ่นโดยตรง นอกจากนั้นยังมีสำนักพิมพ์อื่น ๆ ที่ได้แปลวรรณกรรม
ญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย เช่น สำนักพิมพ์หนังสือ สำนักพิมพ์เยาวชน สำนักพิมพ์ดอกหญ้า สำนักพิมพ์
ดวงกมล สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีสถาบันอื่นที่มีนโยบายส่งเสริมงานแปลระหว่างไทย-ญี่ปุ่น คือ สถาบัน
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ซึ่งได้รับการจัดตั้งให้เป็นหน่วยงานหนึ่งของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มีนโยบายส่งเสริมการจัดพิมพ์หนังสือ ตำราทุกประเภท ทั้งที่เป็นงานเขียนขึ้นใหม่ งานวิจัย
งานแปล งานเรียบเรียง และงานเขียนอื่น ๆ ที่มีคุณค่าเกี่ยวกับการศึกษาด้านเอเชียตะวันออกเฉียง
ศึกษาของกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาทิ ญี่ปุ่น จีน และเกาหลี รวมทั้งประเทศอื่น ๆ
ในภูมิภาคเอเชีย นอกจากสถาบันดังกล่าวแล้วยังมีโครงการแปลไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นโครงการ
ร่วมระหว่างมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์กับมูลนิธิโตโยต้าประเทศญี่ปุ่น
โดยสนับสนุนให้มีการแปลหนังสือทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ พิจารณาอนุมัติเรื่อง
แปลต่าง ๆ ที่มีผู้เสนอ โดยมูลนิธิโตโยต้าให้ความสนับสนุนเกี่ยวกับค่าแปลและค่าลิขสิทธิ์
ในขณะที่มูลนิธิโครงการตำราฯ จะเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับค่าพิมพ์ และการวางตลาด
(ชาตวิทย์ เกษตรศิริ 2529: ค่าแปลของโครงการแปลไทย-ญี่ปุ่น)

* คือ หนังสือ รวมชุดนิทานโบราณของญี่ปุ่น รวมชุดนิทานพื้นบ้านของญี่ปุ่นและรวมชุด
วรรณคดีคลาสสิกของญี่ปุ่นตามลำดับ

สำหรับศูนย์การแปลของ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในด้านการส่งเสริมและเผยแพร่วรรณกรรมแปลของนิสิตและคณาจารย์ แม้จะไม่ได้มุ่งทางด้านธุรกิจโดยตรง ก็นับว่าเป็นก้าวใหม่ของวงวรรณกรรมแปลที่มีสถาบันทางการศึกษาได้ให้ความสนใจและขยายขอบเขตของงานแปลให้กว้างไกลออกไปในอนาคต ผลงานของหน่วยงานนี้ที่เกี่ยวข้องกับการนำวรรณกรรมญี่ปุ่นมาแปลเป็นภาษาไทยได้พิมพ์ออกมาแล้วหลายเล่ม อาทิ เรื่องสั้นนานาชาติ เรื่องสั้นคดีเงิน-ญี่ปุ่น และเรื่องสั้นสำหรับเด็กเงิน-ญี่ปุ่น เป็นต้น

การแปลวรรณกรรมญี่ปุ่นเป็นภาษาอื่น

ในปัจจุบันวรรณกรรมญี่ปุ่นได้ถูกแปลเป็นภาษาต่างประเทศหลายภาษา เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านการศึกษา ประกอบกับการแพร่ขยายของสื่อมวลชนหลายประเภท เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ และวารสาร สิ่งพิมพ์ตลอดจนถึงหนังสือต่าง ๆ ซึ่งผลิตออกสู่ประเทศทั่วโลกเป็นจำนวนมากในแต่ละปี วรรณกรรมญี่ปุ่นเป็นที่รู้จักกันมากขึ้นและเป็นที่ยอมรับว่าเป็นงานระดับสากลนั้น เนื่องมาจากในปี ค.ศ. 1968 เมื่อ Kawabata Yasunari ได้รับรางวัล Noble Prize สาขาวรรณกรรม จากเรื่อง Snow Country (Hibbett, ed. 1984 : Introduction) สำหรับวรรณกรรมญี่ปุ่นที่ได้รับการแปลเป็นภาษาอื่น ๆ มีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1868 ในสมัยเมจิ ซึ่งเป็นสมัยที่ญี่ปุ่นปฏิรูปประเทศในทุก ๆ ด้าน วรรณกรรมของประเทศตะวันตก เข้ามามีบทบาทและมีอิทธิพลอย่างมากในสมัยนี้ โดยเฉพาะเรื่อง Ernest Maltravers ซึ่งเขียนโดย Bulwer Lytton ในปี ค.ศ. 1878 วรรณกรรมเรื่องนี้มีส่วนกระตุ้นและเป็นแรงจูงใจให้นักเขียนญี่ปุ่นผลิตงานเขียนออกมา เพื่อให้ทัดเทียมกับงานเขียนของชาวตะวันตก (Keene, ed. 1985 : Introduction)

ปี ค.ศ. 1900 วรรณกรรมญี่ปุ่นเรื่อง Genji Monogatari เขียนโดย Murasaki Murasaki Shikibu ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษ ลงพิมพ์ในหนังสือ Persian and Japanese Literature (Barrow 1986: Introduction) หลังจากนั้นวรรณกรรมญี่ปุ่นก็ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษอีกมาก พบว่าในช่วงปี ค.ศ. 1936-1955 ปรากฏการแปลวรรณกรรมญี่ปุ่นเป็นภาษาอังกฤษถึง 81 เล่ม (Kokusai Bunka Shinkokai 1970: Contents) กระทั่งถึงปัจจุบันนี้การแปลวรรณกรรมญี่ปุ่นเป็นภาษาอื่นยังคงมีปรากฏอยู่อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ นักแปลที่มีชื่อเป็นที่รู้จัก ได้แก่ Donald Keene และ Howard Hibbett